

Bruxelles, 17.6.2022
COM(2022) 406 final

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIUL
EUROPEAN ȘI CONSILIU**

**Avizul Comisiei privind cererea de aderare la Uniunea Europeană prezentată de
Republica Moldova**

A. INTRODUCERE

În ultimii doi ani, Republica Moldova a făcut un pas decisiv în direcția reformelor, cu un mandat clar din partea cetățenilor săi. În urma alegerilor prezidențiale din 2020 și a alegerilor parlamentare din 2021, există o aliniere clară a competențelor prezidențiale, executive și legislative pe o cale europeană pro-reformă și anticorupție, pentru prima dată de la obținerea independenței. Aceasta urmează unei perioade în care independența instituțiilor-cheie a fost grav compromisă.

Războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei are efecte grave asupra Republicii Moldova. Într-un adevărat spirit de solidaritate și de susținere a valorilor europene, Republica Moldova îi sprijină activ pe cei care fug din Ucraina, găzduind cel mai mare număr de refugiați pe cap de locuitor. În pofida acestei provocări, Guvernul Republicii Moldova este ferm angajat să își îndeplinească obiectivele clare de reformă – în special în ceea ce privește reforma sistemului judiciar, reforma administrației publice și modernizarea economiei – în beneficiul populației din Republica Moldova. Rezultatele unui sondaj Eurobarometru recent arată un sprijin sporit pentru integrarea în UE și faptul că UE este cea mai de încredere organizație străină.

a) Cererea de aderare

La 3 martie 2022, Republica Moldova și-a prezentat cererea de aderare la Uniunea Europeană. Cererea a fost introdusă în contextul războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei. La 7 martie, Consiliul Uniunii Europene a invitat Comisia să își prezinte avizul cu privire la această cerere. Șefii de stat și de guvern din UE au aprobat această decizie în cadrul reuniunii informale a liderilor de la Versailles¹. La 11 aprilie 2022, Republica Moldova a primit chestionarele privind criteriile politice și economice, iar la 19 aprilie le-a primit pe cele privind capitolele acquis-ului UE, furnizând răspunsurile la 22 aprilie și la 12 mai.

Articolul 49 din Tratatul privind Uniunea Europeană prevede că „[o]rice stat european care respectă valorile prevăzute la articolul 2 și care se angajează să le promoveze poate solicita să devină membru al Uniunii. Parlamentul European și parlamentele naționale sunt informate cu privire la această cerere. Statul solicitant adresează cererea sa Consiliului, care se pronunță în unanimitate după consultarea Comisiei și după aprobarea Parlamentului European, care se pronunță cu majoritatea membrilor din care este constituit. Criteriile de eligibilitate aprobate de Consiliul European se iau în considerare.”

Articolul 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană prevede că „Uniunea se întemeiază pe valorile respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și pe respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților. Aceste valori sunt comune statelor membre într-o societate caracterizată prin pluralism, nediscriminare, toleranță, justiție, solidaritate și egalitate între femei și bărbați.”

Acesta este cadrul juridic în baza căruia Comisia transmite prezentul aviz.

În iunie 1993, la Copenhaga, Consiliul European a concluzionat că:

„Aderarea va avea loc de îndată ce o țară va fi în măsură să își asume obligațiile pe care le presupune statutul de membru, prin îndeplinirea condițiilor economice și politice necesare. Pentru a dobândi calitatea de membru, o țară candidată:

¹ [20220311-versailles-declaration-ro.pdf \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/ro/20220311-versailles-declaration-ro.pdf)

- trebuie să dispună de instituții stabile, care să garanteze democrația, statul de drept, drepturile omului și respectarea și protecția minorităților;
- trebuie să aibă o economie de piață funcțională, precum și capacitatea de a face față presiunii concurențiale și forțelor pieței în cadrul Uniunii;
- trebuie să aibă capacitatea de a-și asuma obligațiile care îi revin în calitate de stat membru, inclusiv de a subscrie la obiectivele uniunii politice, economice și monetare.”

În decembrie 1995, la Madrid, Consiliul European menționa nevoia de „a crea condițiile pentru integrarea treptată și armonioasă a țărilor [solicitante], în special prin dezvoltarea economiei de piață, ajustarea structurilor administrative ale acestora și crearea unui mediu economic și monetar stabil”.

În decembrie 2006, Consiliul European a convenit că „strategia de extindere bazată pe consolidare, condiționalitate și comunicare, combinată cu capacitatea UE de a integra noi membri, formează baza unui consens reînnoit privind extinderea”.

În prezentul aviz, Comisia evaluează cererea Republicii Moldova pe baza capacității sale de a îndeplini criteriile stabilite de Consiliul European la Copenhaga în 1993, precum și la Madrid în 1995, în special în ceea ce privește capacitatea administrativă a țării. Avizul ține seama, de asemenea, de eforturile Republicii Moldova de implementare a obligațiilor care îi revin în temeiul Acordului de asociere (AA), inclusiv al zonei de liber schimb aprofundate și cuprinzătoare (DCFTA). Comisia va evalua impactul aderării Republicii Moldova asupra domeniilor de politică ale UE într-o etapă ulterioară.

b) Relațiile dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova

Relațiile dintre UE și Republica Moldova datează de la independența Republicii Moldova, obținută în august 1991. În noiembrie 1994 s-a semnat un acord de parteneriat și cooperare, care a intrat în vigoare în iulie 1998. Cooperarea politică și economică a fost consolidată odată cu începerea negocierilor privind un acord de asociere în 2010.

Acordul de asociere, care include o zonă de liber schimb aprofundată și cuprinzătoare, a fost semnat în iunie 2014² și a intrat pe deplin în vigoare la 1 iulie 2016. Acordul de asociere este principalul instrument juridic bilateral care servește drept temelie pentru aprofundarea legăturilor politice, pentru legături economice mai puternice, pentru promovarea valorilor comune și pentru consolidarea cooperării în domenii de interes reciproc. În preambulul la acord, UE a recunoscut aspirațiile europene și alegerea căii europene de către Republica Moldova, inclusiv angajamentul său de a crea o democrație profundă și durabilă și o economie de piață. Pe baza AA/DCFTA, Republica Moldova a realizat o serie de reforme dificile și și-a aliniat cu succes legislația la dreptul UE în multe domenii. Platforma societății civile UE-Moldova este unul dintre organismele instituite în temeiul Acordului de asociere. Această platformă permite organizațiilor societății civile din ambele părți să monitorizeze procesul de punere în aplicare și să pregătească recomandări pentru autoritățile relevante.

Programele de asociere ulterioare convenite între UE și Republica Moldova stabilesc priorități clare pentru punerea în aplicare a acordului de asociere și a DCFTA. Urmează să fie adoptat în scurt timp programul de asociere (2021-27), care pune accentul pe democrație, drepturile omului și buna guvernare, pe libertate, securitate și justiție, precum și pe cooperarea economică, comercială și sectorială.

² [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/PDF/?uri=CELEX:22014A0830\(01\)&from=ro](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/PDF/?uri=CELEX:22014A0830(01)&from=ro)

UE își menține pe deplin angajamentul de a sprijini o soluționare cuprinzătoare, pașnică și durabilă a conflictului transnistrean, bazată pe suveranitatea și integritatea teritorială a Republicii Moldova în cadrul granițelor sale recunoscute la nivel internațional, cu un statut special pentru Transnistria.

Angajamentul UE de a sprijini Republica Moldova este de lungă durată și a dat rezultate. UE oferă o asistență financiară semnificativă, care, în perioada 2014-2021, a fost de 512 milioane EUR sub formă de granturi în cadrul Instrumentului european de vecinătate și de 160 de milioane EUR în cadrul programului de asistență macrofinanciară, sub formă de împrumuturi și granturi pentru sprijinirea dezvoltării socioeconomice. UE furnizează sprijin prin elaborarea de politici și de reforme cuprinzătoare, cu implicarea puternică a statelor membre în spiritul „Echipa Europa”. Printre programele-cheie se numără sprijinul pentru verificarea prealabilă a judecătorilor și procurorilor, sprijinul pentru creșterea securității energetice a Republicii Moldova și instituirea unei echipe de consilieri la nivel înalt al Guvernului Republicii Moldova în domenii de o importanță deosebită.

În 2021 au fost alocate 7 milioane EUR din Instrumentul european pentru pace pentru a consolida capacitățile Direcției medico-militare și ale Batalionului de Geniu din cadrul forțelor armate.

De la criza energetică din toamna anului 2021, care a amenințat securitatea aprovizionării și a triplat prețurile la energie, precum și de la începutul războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, UE și-a intensificat sprijinul pentru reziliența economică, socială și financiară globală a Republicii Moldova, acordând asistență macrofinanciară de urgență în valoare de 150 de milioane EUR și un sprijin bugetar de 60 de milioane EUR ca răspuns la criza energetică. UE a oferit asistență umanitară pentru a ajuta Republica Moldova să facă față fluxului de refugiați din Ucraina. Prin Planul economic și de investiții pentru Parteneriatul estic³ se urmărește deblocarea a 3,4 miliarde EUR în investiții publice și private pentru dezvoltarea economică a țării, inclusiv investiții emblematic adaptate.

UE și alte instituții financiare colaborează îndeaproape pentru a sprijini Republica Moldova. Din 2014, Banca Europeană de Investiții și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare au alocat împrumuturi în valoare de 425 de milioane EUR și, respectiv, de 777 de milioane EUR. De asemenea, UE acționează în strânsă cooperare cu Banca Mondială și cu Fondul Monetar Internațional, care au fost parteneri-cheie în sprijinirea eforturilor realizate de Republica Moldova încă din 2014.

Din aprilie 2014, cetățenii Republicii Moldova beneficiază de un regim de călătorii fără viză în spațiul Schengen. În ianuarie 2018 a intrat în vigoare un acord de readmisie.

Republica Moldova este parte contractantă la Tratatul de instituire a Comunității Energice și la Acordul privind spațiul aerian comun și este membră a Acordului central european de comerț liber, toate acestea contribuind la apropierea legislației Republicii Moldova de acquis-ul UE. Republica Moldova este membră a Organizației Națiunilor Unite, a Consiliului Europei și a Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE).

Din 2014, Republica Moldova și-a extins treptat participarea la programele UE. În prezent, Republica Moldova participă la programul Orizont Europa, iar organizațiile și persoanele fizice din Republica Moldova pot beneficia, de asemenea, de anumite acțiuni ale programelor Erasmus+ și Corpul european de solidaritate. Există dialoguri periodice la nivel ministerial între Republica Moldova și UE privind comerțul, energia și securitatea. Republica Moldova

³ Documentul de lucru al serviciilor Comisiei SWD(2021) 186 final.

participă la mai multe programe Interreg și este membră a Strategiei macroregionale a UE pentru regiunea Dunării.

Republica Moldova a încheiat acorduri de lucru, acorduri de cooperare sau memorandumuri de înțelegere cu o serie de agenții ale UE, cum ar fi Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă (Frontex); Agenția Uniunii Europene pentru Siguranța Aviației (AESA); Agenția Uniunii Europene pentru Căile Ferate (ERA), Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Justiție Penală (EUROJUST); Agenția Europeană pentru Controlul Pescuitului (EFCA), Agenția Europeană pentru Securitate și Sănătate în Muncă (EU-OSHA), Agenția Europeană de Mediu (AEM), Autoritatea Europeană pentru Siguranța Alimentară (EFSA), Centrul European de Prevenire și Control al Bolilor (ECDC), Agenția Uniunii Europene pentru Formare în Materie de Aplicare a Legii (CEPOL), Fundația Europeană de Formare (ETF), Observatorul European pentru Droguri și Toxicomanie (EMCDDA), Oficiul Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală (EUIPO), Oficiul European de Poliție (Europol) și Agenția Europeană pentru Siguranță Maritimă (EMSA).

Republica Moldova participă la Parteneriatul estic (PaE). PaE are la bază principiul incluziunii și al diferențierii. Războiul purtat de Rusia în Ucraina a demonstrat că, în prezent, cooperarea multilaterală și coeziunea sunt mai importante ca niciodată, la fel ca și consolidarea rezilienței regiunii. De asemenea, va fi important să se pună accentul pe relațiile bilaterale în viitor, astfel încât Republica Moldova să poată pune în aplicare reforme-cheie, inclusiv în domeniul guvernantei, al justiției și al statului de drept.

B. CRITERII DE ADERARE

1. CRITERII POLITICE

Prezenta evaluare are la bază criteriile de la Copenhaga referitoare la instituții stabile care să garanteze democrația, statul de drept, drepturile omului și respectarea și protecția minorităților.

1.1. Democrația

În conformitate cu Constituția sa, Republica Moldova este o **democrație parlamentară**: competențele legislative sunt exercitate de parlament, iar competențele executive sunt exercitate de guvern. **Președintele republicii** are în general o funcție reprezentativă, dar are responsabilitatea oficială pentru politica externă și asigură controlul civil al forțelor armate. Puterea executivă este exercitată de guvern, format dintr-un prim-ministru și 15 miniștri.

Constituția garantează principiile fundamentale ale unui stat democratic, inclusiv statul de drept, alegerile libere și protecția drepturilor omului. Constituția consacră principiul supremației dreptului internațional asupra dreptului intern. **Curtea Constituțională** a fost recompusă în 2019 și este în prezent independentă. Curtea Supremă este cea mai înaltă instanță de drept comun, în timp ce Curtea Constituțională are competența constituțională.

Parlamentul este singurul organ legislativ care adoptă acte legislative, inclusiv amendamente la Constituție, și exercită controlul democratic și supravegherea asupra puterii executive. Funcția de supraveghere și controlul parlamentului asupra guvernului, precum și controlul său asupra procesului legislativ (inclusiv monitorizarea punerii în aplicare a legislației) sunt limitate de capacitatea instituțiilor parlamentare. Trebuie depuse mai multe eforturi pentru a asigura transparența finanțării partidelor politice.

Constituția le conferă cetățenilor capacitatea de a-și alege guvernul prin alegeri libere și corecte desfășurate periodic, organizate prin vot secret și bazate pe votul universal și egal. Potrivit Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR), cele mai recente tururi ale **alegerilor** parlamentare din iulie 2021 au fost bine administrate și competitive, iar libertățile fundamentale au fost în mare măsură respectate, însă mai multe recomandări suplimentare ale ODIHR nu au fost încă puse în aplicare în domenii precum supravegherea eficace a finanțării campaniilor, influențele politice asupra canalelor de știri și imparțialitatea Comisiei electorale centrale.

Utilizarea procedurilor de urgență pentru adoptarea legislației, inclusiv în domenii relevante pentru acquis-ul UE, a scăzut considerabil în ultimii patru ani. Sunt necesare evaluări cuprinzătoare ale impactului legislației propuse.

Constituția garantează libertatea de întrunire și de asociere, iar o lege din 2020 privind organizațiile necomerciale simplifică înregistrarea și elimină taxele de înregistrare și restricțiile privind calitatea de membru. Există o strategie și un plan de acțiune pentru dezvoltarea **societății civile**. Organizațiile societății civile au capacitatea de a fi parteneri importanți în dezvoltarea țării. Instituirea unei proceduri sistematice de consultare publică le permite acestora să aducă o contribuție mai semnificativă la procesul de reformă.

1.2. Reforma administrației publice

Cadrul strategic al Republicii Moldova **pentru reforma administrației publice** se bazează pe Strategia privind reforma administrației publice 2016-2020 (prelungită până în 2022). Cadrul juridic și sistemul funcției publice sunt în mare parte în concordanță cu principiile administrației publice europene și cu standardele și practicile europene. Strategia privind reforma administrației publice urmărește să garanteze calitatea, stabilitatea, neutralitatea și continuitatea administrației publice și să asigure proceduri transparente și bazate pe merite pentru recrutare, promovare și destituire. Este în curs de elaborare o nouă strategie privind reforma administrației publice. Sunt necesare eforturi suplimentare în direcția creării unei capacități administrative adecvate pentru elaborarea, punerea în aplicare și asigurarea respectării legislației.

În ceea ce privește **furnizarea serviciilor**, planul de acțiune al guvernului pentru perioada 2021-2022 cuprinde obiective-cheie, indicatori de rezultat/de realizare și acțiuni prioritare în domeniul bunei guvernante și al politicii de transformare digitală, dedicate modernizării serviciilor de administrație publică, îmbunătățirii calității și accesibilității serviciilor publice furnizate cetățenilor și întreprinderilor, precum și extinderii și îmbunătățirii serviciilor electronice furnizate cetățenilor și antreprenorilor. O administrație mai axată pe cetățeni este o prioritate-cheie a guvernului și a fost elaborată o viziune strategică comună pentru digitalizare și e-guvernare.

Guvernul își menține angajamentul față de punerea în aplicare a Strategiei de **gestionare a finanțelor publice** (2013-2020), care a fost prelungită până la sfârșitul anului 2022. Autoritățile au făcut unele progrese în ceea ce privește reformele gestionării finanțelor publice. Ministerul Finanțelor a continuat să îmbunătățească procesul și transparența cadrului bugetar pe termen mediu și a consolidat cadrul de reglementare pentru gestiunea financiară și controlul intern. Legiuitorul și instituția supremă de audit asigură supravegherea procesului bugetar. Guvernul depune eforturi pentru a aduce îmbunătățiri suplimentare într-o serie de domenii, inclusiv transparența, planificarea și execuția investițiilor publice, standardele de contabilitate, controlul și auditul intern, guvernanta întreprinderilor de stat, achizițiile publice și achizițiile electronice, precum și implicarea societății civile în procesele bugetare. Se

preconizează pregătirea și implementarea unei noi strategii de gestionare a finanțelor publice după următoarea evaluare a cheltuielilor publice și a responsabilității financiare.

În ceea ce privește **governanța pe mai multe niveluri**, procesul de descentralizare a evoluat din 2012. Se preconizează că foaia de parcurs revizuită pentru democrația locală și regională va da un nou impuls acestui proces. În acest context, reforma teritorială trebuie să le ofere autorităților locale mijloace financiare sustenabile, care să le furnizeze servicii cetățenilor. În decembrie 1994, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat „Legea privind statutul juridic special al Găgăuziei”, care instituie Găgăuzia ca unitate teritorială autonomă a Republicii Moldova.

Îmbunătățirea **gestionării serviciilor publice și a resurselor umane** nu a avut încă impactul dorit de a construi un serviciu public profesionist și bazat pe merit, din cauză că reformele au fost afectate de instabilitatea politică și de lipsa de voință politică. Atragerea unor funcționari publici profesioniști și păstrarea acestora reprezintă o provocare permanentă și un obiectiv esențial pentru consolidarea capacității administrative în vederea îndeplinirii funcțiilor statului și a furnizării de servicii de calitate. Republica Moldova lucrează la o reformă a salariilor funcționarilor publici pentru a spori atractivitatea funcției publice.

Instituțiile și cadrul legal pentru **elaborarea și coordonarea politicilor** sunt instituite. Calitatea procesului de elaborare a politicilor trebuie îmbunătățită în continuare prin proceduri adecvate și prin punerea în aplicare a legii. Coordonarea consolidată ar trebui să se axeze mai mult pe aspectele de fond și mai puțin pe aspectele formale și procedurale, iar utilizarea politicilor și a dezvoltării legislative favorabile incluziunii și bazate pe dovezi ar trebui să fie consolidată, inclusiv prin consultări publice și interministeriale cu privire la propunerile legislative.

Pentru a asigura linii coerente de **responsabilitate** și guvernare, este necesar să se actualizeze cadrul juridic și să se pună accentul pe punerea în aplicare corespunzătoare, cu structuri clare care să definească organismele de supraveghere și organismele subordonate. Guvernul sprijină reforma răspunderii manageriale și delegarea sistematică a responsabilităților. Organizațiile societății civile continuă să solicite o mai mare transparență a procesului decizional din Parlament și din cadrul altor autorități publice.

1.3. Statul de drept

De la fraudă bancară din 2014, Republica Moldova a întreprins o revizuire majoră atât a sistemului său de justiție, cât și a sistemului anticorupție. În ultimii ani, Republica Moldova a consolidat statul de drept, inclusiv prin reformarea poliției și luarea de măsuri pentru reformarea sistemului judiciar. Trebuie depuse mai multe eforturi pentru a aborda problema influenței intereselor private în sfera politică și în cea comercială.

a) Sistemul judiciar

Din 2009, Republica Moldova a realizat o serie de reforme judiciare menite să consolideze independența, eficiența și eficacitatea sistemului judiciar. Reformele în domeniul justiției reprezintă o prioritate pentru guvernul actual. Republica Moldova a adoptat recent o strategie cuprinzătoare pentru asigurarea independenței și integrității justiției 2022-2025 și un plan de acțiune aferent acesteia. Cadrul constituțional și juridic al sistemului judiciar este în mare măsură conform standardelor europene. Structurile judiciare și de aplicare a legii au fost consolidate.

Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor sunt responsabile de autonomia sistemului judiciar. În principiu, cadrul constituțional și legislativ garantează

independența sistemului judiciar și imparțialitatea acestuia. În practică, integritatea, independența și răspunderea sistemului judiciar trebuie îmbunătățite în mod semnificativ.

Modificările constituționale privind funcționarea sistemului judiciar au intrat în vigoare în aprilie 2022. Modificările îmbunătățesc semnificativ cadrul juridic în ceea ce privește independența, răspunderea și eficiența sistemului judiciar și a administrației judiciare, în conformitate cu recomandările Consiliului European. În special, modificările asigură conformitatea componenței Consiliului Superior al Magistraturii cu standardele europene, prin excluderea calității de membru din oficiu și revizuirea procesului de numire a membrilor Consiliului Superior al Magistraturii care nu fac parte din sistemul judiciar. Acestea consolidează rolul președintelui în numirea judecătorilor, reglementează imunitatea funcțională a judecătorilor la nivel constituțional și modifică procedura de numire a judecătorilor Curții Supreme de Justiție pentru a reduce riscul politizării.

În martie 2022, a fost adoptată legea privind selectarea candidaților la funcția de membru în organele

de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor. Legea prevede evaluarea integrității candidaților la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, al Consiliului Superior al Procurorilor, precum și a candidaților la funcția de membru în organele specializate ale acestora de către o comisie de evaluare compusă din trei membri naționali și trei membri internaționali. Obiectivul este de a spori integritatea organelor de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, precum și de a spori încrederea societății în activitatea lor și în sistemul judiciar în ansamblul său. Recomandările Comisiei de la Veneția au fost în mare parte puse în aplicare. Comisia de evaluare urmează să finalizeze prima etapă a evaluării până în iulie 2022.

Au fost elaborate coduri deontologice pentru judecători și procurori, precum și un sistem integrat de gestionare a cauzelor care alocă dosarele în mod automat. Numirea judecătorilor și a procurorilor nu se bazează încă în întregime pe criterii obiective. Trebuie abordate ingerințele interne și externe nejustificate în sistemul judiciar. Adunarea Generală a Judecătorilor nu a acoperit încă posturile vacante din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii și al organelor sale specializate, lăsând timp de doi ani Consiliul Superior al Magistraturii fără cvorumul necesar pentru numirea de noi judecători. Reforma acestei instituții este în curs de desfășurare și reprezintă o prioritate politică. Numărul de judecători (16,4) la 100 000 de locuitori este mai mic decât media europeană (21), iar numărul procurorilor (24,2) este dublu față de media europeană (12).

În ceea ce privește eficiența, durata lichidării stocului de cauze litigioase civile și comerciale pendinte a crescut la 171 de zile în 2020, comparativ cu 143 de zile în 2018. Rata de soluționare a cauzelor a scăzut la 97 % (107 % în 2018). Durata lichidării stocului de cauze pendinte rămâne o preocupare majoră. Numărul cauzelor pendinte este de 22 299 pe rolul instanțelor de prim grad de jurisdicție și, respectiv, de 3 330 pe rolul instanțelor de al doilea grad de jurisdicție⁴. Bugetul pe 2020 pentru sistemul judiciar este de 0,40 % din PIB, fiind, astfel, mai mic decât în 2018 (0,48 % din PIB). În 2020, 21,3 milioane EUR au fost alocate instanțelor și 17,4 milioane EUR parchetelor. Bugetul este insuficient pentru a acoperi nevoile în materie de formare și investiții, întrucât 85 % din buget este cheltuit pentru salarii și compensații.

⁴ Conform Comisiei Europene pentru Eficiența Justiției din cadrul Consiliului European.

Trebuie consolidată independența funcțională deplină a Ministerului Public, precum și eficiența Procuraturii Generale. Unele decizii cu impact asupra administrării și a conducerii Ministerului Public din Republica Moldova sunt motivate politic, cum ar fi îndepărtarea din post, înlocuirea (temporară) și arestarea procurorului anticorupție în 2021.

b) Combaterea corupției

Combaterea și prevenirea corupției ocupă un loc important pe agenda de reforme a Guvernului Republicii Moldova. Republica Moldova a majorat bugetul anual al instituțiilor sale anticorupție, inclusiv al Autorității Naționale de Integritate, al Agenției de Recuperare a Bunurilor Infraționale și al Unității de Informații Financiare. Corupția rămâne un motiv serios de îngrijorare, care necesită o atenție continuă, deoarece afectează din punct de vedere financiar în mare măsură bugetul de stat, întreprinderile și populația, descurajează investițiile naționale și străine și subminează statul de drept.

Principalul **document de politică** privind prevenirea corupției și creșterea integrității este Strategia națională de integritate și anticorupție pentru perioada 2017-2023. Strategia cuprinde acțiuni privind recuperarea activelor provenite din săvârșirea de infracțiuni, protejarea avertizorilor de integritate, consolidarea eticii și a integrității în sectorul public, cel privat și cel neguvernamental, asigurarea transparenței instituțiilor publice, a finanțării partidelor politice și a mass-mediei.

Republica Moldova este parte la toate principalele convenții internaționale anticorupție, inclusiv la Grupul de state împotriva corupției (GRECO) al Consiliului Europei și la Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției (UNCAC). Există un **cadru juridic** cuprinzător atât pentru prevenirea, cât și pentru combaterea corupției, care respectă în mare măsură standardele europene și internaționale și care este pus în aplicare parțial. Toate formele de corupție sunt incriminate, inclusiv îmbogățirea ilicită, iar legile reglementează conflictele de interese și protejează avertizorii de integritate.

Au fost instituite și funcționează **instituții anticorupție** specializate: Centrul Național Anticorupție, cu Agenția de Recuperare a Bunurilor Infraționale ca subdiviziune autonomă, Procuratura Anticorupție și Agenția Națională de Integritate. Aceste instituții dispun de mandate cuprinzătoare care sunt conforme cu standardele internaționale, funcționează din ce în ce mai independent, iar coordonarea între agenții și resursele necesare sunt parțial asigurate. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru a clarifica mandatele acestor instituții și pentru a consolida eficacitatea Centrului Național Anticorupție și a Agenției Naționale de Integritate.

Sunt necesare progrese pentru a asigura aducerea cazurilor de corupție în fața instanțelor și urmărirea penală eficace a acestora. Investigarea cazurilor minore de corupție rămâne de competența Centrului Național Anticorupție și a Procuraturii Anticorupție. Aceasta înseamnă că încă nu este posibil ca aceste instituții să se concentreze asupra cazurilor de corupție la nivel înalt. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru a verifica în mod eficace declarațiile de avere și pentru a asigura recuperarea activelor. Încă nu s-a dat curs unora dintre recomandările emise de mecanismele internaționale și regionale de monitorizare a combaterii corupției, inclusiv de Grupul de state împotriva corupției (GRECO) al Consiliului Europei. În ceea ce privește prevenirea, Agenția Națională de Integritate este responsabilă de verificarea declarațiilor de avere depuse de persoanele care dețin funcții publice și de aplicarea regimului juridic în materie de conflicte de interese. Din 2017, Centrul Național Anticorupție examinează proiectele de legislație din perspectiva combaterii corupției, iar aproximativ 50 % dintre recomandări au fost acceptate (majoritatea fiind legate de ambiguități sau lacune în ceea ce privește redactarea sau procedurile administrative).

S-au înregistrat puține progrese legate de investigarea fraudei bancare din 2014 și aducerea celor responsabili în fața justiției. Eforturile de combatere a fraudei bancare ar trebui consolidate prin actualizarea strategiei de recuperare a activelor provenite din săvârșirea de infracțiuni și prin instituirea unui nou mecanism de recuperare a activelor.

c) Criminalitatea organizată

Republica Moldova a semnat și a ratificat Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, precum și protocoalele la aceasta privind traficul de persoane și introducerea ilegală de migranți. Codul de procedură penală reglementează activitățile de cercetare și de urmărire penală. Republica Moldova a încheiat un acord de lucru cu Agenția Uniunii Europene pentru Formare în Materie de Aplicare a Legii (CEPOL), un acord operațional și strategic cu Agenția Uniunii Europene în materie de aplicare a legii (Europol) și un memorandum de înțelegere cu Observatorul European pentru Droguri și Toxicomanie (OEDT). Republica Moldova participă la Platforma multidisciplinară europeană împotriva amenințărilor infracționale (EMPACT). Țara este membră a Interpol.

Legislația privind combaterea spălării banilor reflectă parțial standardele Grupului de Acțiune Financiară Internațională (GAFI) și legislația internațională relevantă, dar încă nu s-a dat curs unor recomandări din partea MONEYVAL. Instituirea unui cadru cuprinzător pentru combaterea criminalității financiare și a spălării banilor și asigurarea punerii în aplicare eficace a acestuia sunt esențiale pentru abordarea riscurilor semnificative aferente criminalității financiare și spălării banilor.

Republica Moldova reprezintă un punct nodal important pentru introducerea ilegală de persoane și de bunuri (inclusiv droguri și arme) în UE. Republica Moldova este o țară de origine, de tranzit și de destinație pentru traficul de persoane, în special pentru exploatare sexuală și muncă forțată, dar există puține condamnări ale autorilor acestor infracțiuni. Inspectoratul General al Poliției este responsabil de combaterea criminalității organizate, însă nu sunt disponibile ratele condamnărilor în cauzele de criminalitate organizată. Inspectoratul are un departament central și două departamente regionale (Inspectoratele Naționale de Investigații) responsabile pentru întregul spectru.

În multe cazuri, sunt necesare eforturi suplimentare semnificative pentru a investiga rețele mai largi de criminalitate organizată.

1.4. Drepturi fundamentale

a) Cadrul internațional

Republica Moldova a ratificat principalele instrumente internaționale în domeniul drepturilor omului, inclusiv Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul), Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare, Convenția europeană privind exercitarea drepturilor copilului și Convenția europeană a drepturilor omului (deși încă nu a ratificat Protocolul adițional nr. 12). Republica Moldova a ratificat Convenția ONU cu privire la drepturile copilului și două dintre protocoalele opționale, dar nu și al treilea (privind o procedură de comunicare) sau Protocolul opțional la Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu handicap.

b) Cadrul juridic și instituțional

Cadrul juridic și instituțional care reglementează drepturile fundamentale este în vigoare, iar legile sunt în general conforme cu standardele europene și internaționale. Capacitatea instituțiilor responsabile de protecția și asigurarea respectării drepturilor omului și de punerea

în aplicare a strategiilor și a planurilor de acțiune existente rămâne limitată și împiedică asigurarea efectivă a respectării drepturilor omului. În special, Consiliul național pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității se confruntă cu un deficit grav de personal.

Republica Moldova a adoptat o nouă strategie privind drepturile omului și democrația pentru perioada 2021-2024. Prioritățile-cheie sunt egalitatea de gen/drepturile femeilor, respectarea drepturilor omului în cadrul sistemului de justiție penală, garantarea integrității proceselor electorale și sprijinirea mass-mediei independente, accesul la informații și combaterea dezinformării.

Mecanismul Național de Prevenire este format din șapte membri, și anume din Avocatul Poporului, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului și cinci persoane propuse de societatea civilă. Instituția Avocatului Poporului este desemnată drept instituție națională pentru drepturile omului și este acreditată cu statutul „A” de Alianța mondială a instituțiilor naționale din domeniul drepturilor omului ca fiind în mare măsură conformă cu principiile de la Paris. Independența sa financiară și funcțională ar trebui consolidată, iar rolul său în contextul Consiliului Republicii Moldova pentru prevenirea torturii ar trebui clarificat.

c) Aspecte esențiale legate de drepturile fundamentale

În cazul Republicii Moldova, un număr de 18 hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului fac obiectul procedurii de supraveghere consolidată, în așteptarea executării acestora. Printre acestea se numără relele tratamente aplicate de agenții statului, privarea ilegală de libertate, încălcarea dreptului la un proces echitabil, neasigurarea de către autorități a protecției împotriva violenței domestice și discriminarea pe motive de orientare sexuală.

Trebuie depuse mai multe eforturi pentru a asigura **dreptul la un proces echitabil și cercetarea și urmărirea penală corespunzătoare a actelor de rele tratamente**. Persoanele private de libertate nu beneficiază de toate garanțiile juridice fundamentale încă de la începutul detenției. Cercetarea inadecvată a presupuselor cazuri de rele tratamente conduce la un sentiment de impunitate. Condițiile din **locurile de detenție și de arest preventiv** rămân sub standardele internaționale, în special din cauza supraaglomerării centrelor penitenciare, a lipsei unor servicii medicale eficiente sau a utilizării perioadelor îndelungate de izolare ca măsură disciplinară.

Legislația privind accesul la informații și **libertatea de exprimare** este în mare măsură conformă cu standardele internaționale, dar sunt necesare eforturi suplimentare pentru a asigura punerea în aplicare deplină a reglementărilor. În general, mass-media își poate desfășura activitatea în mod liber. Pentru a garanta pluralismul mass-mediei, trebuie să se abordeze problema **concentrării** proprietății asupra mass-mediei și a finanțării netransparente a mass-mediei. Sunt necesare, de asemenea, eforturi suplimentare pentru a asigura accesul la informațiile de interes public, pentru a proteja independența jurnaliștilor și calitatea conținutului media (prevenindu-se dezinformarea), precum și pentru a aborda cazurile tot mai numeroase de agresiune verbală, intimidare și hărțuire a jurnaliștilor.

Principiul egalității este consacrat în Constituție. Codul penal garantează protecția împotriva **discriminării și a infracțiunilor motivate de ură**. Legislația actuală în materie de egalitate nu prevede un mandat adecvat al Consiliului pentru egalitate. În aprilie 2022, parlamentul a adoptat amendamente la Codul penal și la Codul contravențional pentru a consolida răspunsul statului la infracțiunile motivate de ură. Recent a fost adoptat un act legislativ aflat de mult în așteptare privind infracțiunile motivate de ură, care extinde domeniul de aplicare al motivelor protejate și, prin urmare, consolidează cadrul juridic al urmării penale și al pedepsirii

infrafracțiunilor motivate de prejudecăți. Trebuie depuse mai multe eforturi pentru a combate discursurile de incitare la ură și discriminarea bazată pe orientarea sexuală și pe identitatea de gen, precum și **violența bazată pe gen**.

În ceea ce privește **egalitatea femeilor** pe piața muncii, cadrul juridic nu mai interzice accesul la anumite profesii, dar femeile se confruntă în continuare cu obstacole *de facto* și cu discriminări pe motive de vârstă. Diferența de remunerare între femei și bărbați persistă în Republica Moldova; femeile au câștigat în medie cu 14,1 % mai puțin decât bărbații în 2019 (la fel ca media UE), iar 39,6 % dintre parlamentarii aleși în 2021 sunt femei (peste media UE). Sunt necesare eforturi suplimentare pentru a proteja drepturile persoanelor lesbiene, gay, bisexuale, transgen, intersexuale sau queer (**LGBTIQ**). Legislația interzice discriminarea la locul de muncă pe motive de orientare sexuală, dar discriminarea societală continuă. Procesul de dezinstituționalizare a **copiilor** a avansat mult în ultimii ani. Trebuie depuse mai multe eforturi în ceea ce privește mortalitatea infantilă, munca copiilor, inclusiv legăturile cu traficul și exploatarea sexuală, precum și situația specială a copiilor romi și a copiilor lăsați în țară de părinții care pleacă în străinătate. Numărul sugarilor și al copiilor cu handicap din centrele de îngrijire instituționalizată reprezintă un motiv de îngrijorare.

2. CRITERIILE ECONOMICE

Prezenta evaluare este efectuată în baza criteriilor de la Copenhaga referitoare la existența unei economii de piață funcționale, precum și a capacității de a face față presiunii concurențiale și forțelor pieței în cadrul Uniunii.

2.1. O economie de piață funcțională

Republica Moldova este o economie deschisă, de mici dimensiuni, al cărei produs intern brut (PIB) pe cap de locuitor calculat pe baza parității puterii de cumpărare a fost de aproximativ 30 % din media UE în 2020, în creștere față de 25 % în 2013. În ansamblu, Republica Moldova are rezultate satisfăcătoare în ceea ce privește aplicarea unor politici macroeconomice în general solide. Cu toate acestea, lipsa voinței politice și schimbările frecvente ale guvernului au făcut uneori ca punerea în aplicare a reformelor să fie inegală și au întârziat transformarea într-o economie de piață competitivă.

În ultimul deceniu, Republica Moldova a reușit să susțină creșterea economică în medie cu aproximativ 4,5 % pe an și să facă față mai multor crize economice, inclusiv pandemiei. Finanțele publice au fost stabile, cu un deficit scăzut, în medie de aproximativ 1,5 % din PIB în perioada 2013-2020, și cu un nivel sustenabil al datoriei (aproximativ 32 % din PIB în 2021, în cea mai mare parte constând în credite acordate de instituțiile financiare internaționale în condiții preferențiale). Aceasta reflectă eforturile Republicii Moldova de consolidare a politicii fiscale și de îmbunătățire a gestionării finanțelor publice, eforturi susținute de Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice 2013-2020.

Înainte de presiunile inflaționiste globale generate de războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei învecinate, Banca Națională a Republicii Moldova a reușit, în general, să mențină inflația în intervalul-țintă stabilit la 5 % (+/- 1,5 puncte procentuale), în timp ce regimul cursului de schimb variabil cu fluctuație controlată a sprijinit o monedă națională stabilă. Ca urmare a creșterii rapide a prețurilor la energie și alimente, creșterea puternică a inflației, de 22 % la sfârșitul primului trimestru al anului 2022, se numără printre principalele provocări la adresa stabilității macroeconomice cărora va trebui să le facă față Republica Moldova, pe lângă costul locuințelor și aflusul ridicat de refugiați de război. Pe plan extern, dezechilibrele au fost relativ mari, deficitul de cont curent situându-se, în medie, la 7,3 % din PIB în ultimii zece ani, în mare parte din cauza unui deficit comercial substanțial. Acesta din

urmă a fost determinat de o cerere internă puternică, susținută de transferuri masive de fonduri, de condiții comerciale nefavorabile și de o bază de export relativ slabă. Cu toate acestea, datorită sprijinului substanțial din partea partenerilor internaționali, Republica Moldova a fost în măsură să își consolideze în mod considerabil rezervele valutare. De asemenea, Republica Moldova este, în mod tradițional, foarte dependentă de afluxul de remiteri de bani, iar războiul actual împotriva Ucrainei are un impact negativ asupra veniturilor provenite din Rusia și din regiunea Comunității Statelor Independente (CSI).

Guvernul actual a moștenit un trecut caracterizat de corupție, de interese private și de slăbiciuni ale instituțiilor responsabile de statul de drept, care împiedică investițiile și creșterea productivității și continuă să submineze climatul de afaceri. Prin urmare, guvernul a lansat o reformă a sistemului de justiție și ia măsuri semnificative pentru a combate corupția, în timp ce reformele de reglementare în curs vizează reducerea birocrăției.

Sectorul întreprinderilor de stat din Republica Moldova continuă să fie mare, cuprinzând aproximativ 900 de întreprinderi, și încă necesită sprijin din partea guvernului. Influența statului rămâne importantă în sectoare-cheie ale economiei, inclusiv telecomunicațiile, energia și transporturile. În ansamblu, întreprinderile de stat dețin active în valoare de aproximativ 26 % din PIB și angajează aproximativ 6 % din forța de muncă activă. Acest sector continuă să fie afectat ca urmare a lipsei unor practici adecvate de guvernare corporativă, a ineficienței și a unei supravegheri deficitare. Acest lucru subminează și mai mult investițiile sectorului privat și competitivitatea la nivelul întregii economii și prezintă riscuri bugetare. Reforme suplimentare, în special în ceea ce privește o mai bună guvernare corporativă, reorganizarea, privatizarea și lichidarea întreprinderilor neviabile, sunt necesare și se află deja printre prioritățile guvernului. În plus, dimensiunea sectorului informal rămâne relativ mare, reprezentând aproximativ 27 % din PIB în 2020. Nivelurile ridicate ale activităților informale rezultă parțial dintr-o sarcină de reglementare considerabilă și implică nu numai pierderi substanțiale de venituri bugetare, ci și o productivitate mai scăzută.

Sectorul financiar al Republicii Moldova a făcut obiectul unor reforme semnificative, în special în urma unei fraude bancare de mari proporții din 2014, care a reprezentat echivalentul a 12 % din PIB. De atunci, principalele bănci de importanță sistemică au fost restructurate, iar majoritatea acțiunilor au fost vândute unor acționari internaționali transparenți. În prezent, sectorul bancar pare bine capitalizat, toate băncile atingând rata de acoperire a capitalului și înregistrând o scădere substanțială a ponderii creditelor neperformante în ultimii ani. Datorită reformelor de succes din sectorul bancar, accesul la finanțare, în special pentru întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri), s-a îmbunătățit recent. Cu toate acestea, intermedierea financiară rămâne scăzută, ponderea împrumuturilor acordate sectorului privat fiind, în medie, de 20 % din PIB între 2017 și 2021. În plus, progresele generale înregistrate în privința recuperării activelor furate și procedurile judiciare legate de fraudă bancară din 2014 au fost lente și lipsite de transparență.

Piața forței de muncă prezintă deficiențe structurale semnificative, reflectate, de altfel, de rata foarte scăzută de ocupare a forței de muncă, care a fost de aproximativ 49 % în 2020. Această situație se datorează parțial ponderii importante a locurilor de muncă informale, în special în sectorul agricol și în cel al construcțiilor. Există, de asemenea, o necorelare între competențe și cerințele de pe piața forței de muncă. Deși șomajul în rândul absolvenților de universitate rămâne, în medie, mai scăzut decât în cazul absolvenților de învățământ secundar, unii absolvenți continuă să se confrunte cu dificultăți în a găsi locuri de muncă adecvate pentru calificările lor. Activitatea serviciilor de ocupare a forței de muncă și implementarea programelor privind piața forței de muncă sunt obstructionate de finanțarea limitată, iar

crearea de locuri de muncă de bună calitate este împiedicată de nivelul insuficient al investițiilor private și străine în sectoarele cu o valoare adăugată mai mare.

2.2. Capacitatea de a face față presiunii concurențiale și forțelor pieței ale UE

Republica Moldova este afectată de un nivel scăzut de competențe și de corelare între competențe și necesități din cauza calității scăzute a educației și a emigrării masive a lucrătorilor calificați. Deși investițiile în educație au fost relativ ridicate, situându-se la 5,7 % din PIB în perioada 2019-2022, Republica Moldova se situează sub media OCDE, conform rezultatelor PISA, clasându-se pe locul 51 din 78 de țări. Cu toate acestea, situația este relativ mai bună comparativ cu alte țări din regiune și s-au înregistrat progrese de-a lungul anilor. Formarea profesională s-a îmbunătățit, în prezent fiind instituită o nouă formă de învățământ dual pentru a reduce decalajul dintre instituțiile de învățământ și sectorul privat.

Infrastructura fizică a Republicii Moldova rămâne relativ subdezvoltată în pofida sprijinului important din partea partenerilor internaționali și a investițiilor semnificative ale guvernului, cu precizarea că această îmbunătățire a investițiilor se înregistrează în comparație cu un punct de plecare scăzut. Formarea brută de capital fix s-a accelerat în ultimii ani și a fost de aproximativ 25 % din PIB în 2020. În același timp, stocul total de investiții străine directe este scăzut, de aproximativ 25 % din PIB, reflectând deficiențele mediului de afaceri și problemele persistente legate de corupție și de drepturile de proprietate. Sectorul energetic suferă de deficiențe structurale majore, evidențiate de criza gazelor care a început în octombrie 2021. Republica Moldova este total dependentă de aprovizionarea cu gaze din Rusia și nu are capacitatea de stocare pe teritoriul său, ceea ce o face extrem de vulnerabilă față de furnizor. Piața energiei electrice are probleme similare, fiind caracterizată de o diversificare redusă a resurselor energetice și de o infrastructură subdezvoltată. În consecință, separarea serviciilor energetice reprezintă una dintre prioritățile-cheie în viitor, iar Republica Moldova colaborează îndeaproape cu UE în acest sens.

Economia Republicii Moldova nu este foarte diversificată și depinde în continuare în mare măsură de sectorul agricol, motiv pentru care este mai puțin productivă și deosebit de vulnerabilă la condițiile climatice. Agricultura reprezintă aproximativ 12 % din PIB-ul oficial al Republicii Moldova (conform datelor din 2021), iar agricultura informală de subzistență reprezintă un procent estimat de 11 % din PIB. Industria prelucrătoare rămâne relativ slabă, ponderea sa în PIB scăzând de la 15,4 % în 2016 la 12,4 % în 2021. Sectorul IT a cunoscut o expansiune semnificativă, în special de la declanșarea pandemiei, deși trebuie ținut cont că această comparație se face cu un nivel anterior scăzut, iar această evoluție este reflectată de contribuția sa tot mai mare la creșterea PIB-ului. Alinierea Republicii Moldova la cadrul juridic al UE privind comunicațiile electronice este limitată.

Economia Republicii Moldova este strâns integrată cu cea a UE. Legăturile economice au fost consolidate și mai mult de la intrarea în vigoare a DCFTA. UE este cel mai mare partener comercial al Republicii Moldova, reprezentând aproximativ 66 % din totalul exporturilor sale, cu mult peste omologii săi regionali, și aproximativ 45 % din totalul importurilor sale în 2021. Produsele alimentare și agricole și alte produse de bază reprezintă aproape jumătate din exporturile Republicii Moldova, ceea ce indică o structură fragilă a exporturilor și necesitatea de a avansa în lanțurile valorice globale. Republica Moldova este membră a OMC din 2001 și are o politică comercială în general deschisă.

3. CAPACITATEA DE ASUMARE A OBLIGAȚIILOR CARE DECURG DIN CALITATEA DE STAT MEMBRU

Capacitatea Republicii Moldova de a-și asuma obligațiile care decurg din calitatea de stat membru a fost evaluată pe baza următorilor indicatori:

- angajamentele asumate în cadrul acordului de asociere, inclusiv al zonei de liber schimb aprofundate și cuprinzătoare (AA/DFCTA), și punerea în aplicare a acestora;
- nivelul de adoptare, de punere în aplicare și de asigurare a respectării acquis-ului care nu intră sub incidența AA/DCFTA.

Acordul de asociere UE-Republica Moldova, inclusiv zona de liber schimb aprofundată și cuprinzătoare (AA/DCFTA), face parte dintr-o nouă generație de acorduri de asociere ambițioase pe care UE le-a încheiat cu țările sale partenere. Acordul, care prevede termene de punere în aplicare detaliate ce variază de la 3 la 7 ani, acoperă o parte importantă a acquis-ului UE și aduce această țară mai aproape de Uniunea Europeană din perspectiva alinierii normative.

De la intrarea în vigoare provizorie a AA/DCFTA în 2014, statele membre ale UE sunt implicate îndeaproape în punerea în aplicare a acestuia prin intermediul Consiliului de asociere și al Comitetului de asociere. Sunt adoptate poziții comune pentru Consiliul de asociere și se convine asupra unui program adnotat detaliat pentru Comitetul de asociere. Orientările strategice sunt formulate de Consiliul de asociere în cadrul reuniunilor acestuia, la cel mai înalt nivel politic. De asemenea, Comisia parlamentară de asociere UE-Moldova implică Parlamentul European și Parlamentul Republicii Moldova în punerea în aplicare a acordului. Discuțiile se bazează pe contribuțiile transmise de societatea civilă prin intermediul Platformei societății civile UE-Moldova, care sunt luate în considerare în mod corespunzător.

Structura instituțională include Comitetul de asociere și Comitetul de asociere reunit în configurația „Comerț”, subcomitetele specializate și subcomitetele consacrate clusterelor, care acoperă aproape toate capitolele acquis-ului UE, ceea ce permite analiza continuă și atentă a progreselor înregistrate în cadrul relației. UE și Republica Moldova au colaborat îndeaproape pentru a identifica principalele domenii de politică, pentru a stabili obiective în materie de reforme și progrese legislative și pentru a evalua realizările din aceste domenii. Programele de asociere actualizate periodic stabilesc obiectivele de politică pe termen scurt și mediu ale cooperării dintre UE și Republica Moldova.

Punerea în aplicare de către Republica Moldova a acquis-ului UE este documentată în „Rapoartele privind punerea în aplicare a acordului de asociere”⁵, elaborate de UE în mod regulat începând din 2017. O examinare completă a tuturor capitolelor acquis-ului UE va fi efectuată într-o etapă ulterioară.

În urma adoptării metodologiei de extindere revizuite⁶ și în vederea aplicării politicii de extindere a UE, acquis-ul UE este structurat în șase cluster tematice. Acquis-ul UE corespunzător acestor cluster este acoperit în mod substanțial de AA/DFCTA, iar Republica Moldova a efectuat o apropiere treptată de acesta. În general, Republica Moldova are rezultate satisfăcătoare în ceea ce privește punerea în aplicare, deși progresele sunt inegale, iar întârzierile în ceea ce privește respectarea termenelor ambițioase ale AA/DCFTA au fost frecvente. Până la examinarea completă a tuturor capitolelor, analiza de mai jos oferă exemple

⁵ Documentul de lucru al serviciilor Comisiei SWD(2021) 295 final.

⁶ COM(2020) 57 final.

de capitole din clusterelor în care Republica Moldova a obținut rezultate deosebit de bune și evidențiază domeniile în care apropierea de acquis-ul UE a fost limitată.

Clusterul „elemente fundamentale” include capitolele din acquis legate de *sistemul judiciar și drepturi fundamentale, justiție, libertate și securitate, achiziții publice, statistici și control financiar*. Acest cluster a fost deja evaluat în cadrul secțiunilor referitoare la criteriile politice și economice.

În cazul anumitor domenii din cluster apropierea de acquis-ul UE este încă limitată, de exemplu în ceea ce privește *sistemul judiciar și drepturile fundamentale*, precum și *justiția, libertatea și securitatea*.

Clusterul **„piața internă”** include capitolele din acquis legate de *libera circulație a mărfurilor, libera circulație a lucrătorilor, dreptul de stabilire și libertatea de a presta servicii, libera circulație a capitalurilor, dreptul societăților comerciale, dreptul proprietății intelectuale, politica în domeniul concurenței, serviciile financiare, protecția consumatorilor și protecția sănătății*. Republica Moldova a obținut rezultate deosebit de bune în ceea ce privește *libera circulație a mărfurilor*, domeniu în care a făcut eforturi substanțiale pentru alinierea la standardele UE și pentru eliminarea barierelor tehnice din calea comerțului.

Există alte domenii ale clusterului în care apropierea de acquis-ul UE este încă limitată, de exemplu *politica în domeniul concurenței*. AA/DCFTA stabilește obiective ambițioase în domeniul ajutoarelor de stat și al concurenței. Legislația Republicii Moldova privind concurența și ajutoarele de stat se bazează în mare măsură pe acquis-ul UE în materie de antitrust și concentrări economice. Este necesar să se consolideze și mai mult eficacitatea mecanismelor de monitorizare a pieței, de supraveghere și de asigurare a respectării legislației.

Clusterul **„competitivitate și creștere favorabilă incluziunii”** include capitolele din acquis legate de *societatea informațională și mass-media, fiscalitate, politica economică și monetară, politica socială și ocuparea forței de muncă, politica privind întreprinderile și industria, știință și cercetare, educație și cultură, uniunea vamală*. Republica Moldova a obținut rezultate deosebit de bune în domeniul *vamal*, adoptând noi acte legislative ce vizează combaterea contrabandei și a evaziunii fiscale la import, precum și intensificarea anchetelor vamale și a convenit cu UE asupra unor programe de recunoaștere reciprocă a operatorilor economici autorizați. Noul Cod vamal, care va intra în vigoare în 2023, este aliniat la Codul vamal al Uniunii, cu câteva excepții. Asocierea Republicii Moldova la programul „Orizont Europa” este un instrument de succes pentru integrarea cu practicile UE în domeniul *cercetării și inovării*.

Există alte domenii ale clusterului în care apropierea de acquis-ul UE este încă limitată, de exemplu *politica socială și ocuparea forței de muncă*.

Clusterul „Agenda verde și conectivitatea durabilă” include capitolele din acquis legate de *politica în domeniul transporturilor, energie, rețelele transeuropene și mediu și schimbările climatice*. Republica Moldova a obținut rezultate deosebit de bune în domeniul *rețelor TEN-T*. Rețeaua TEN-T a fost extinsă la Republica Moldova în 2019 și au fost identificate 17 proiecte prioritare, cu o investiție de 917 milioane EUR. Peste 62 % din numărul total de kilometri prioritari pentru conexiunile feroviare și rutiere au fost finalizați sau sunt în curs de realizare. Acordul privind spațiul aerian comun semnat în 2013 integrează piețele aviației din Republica Moldova și din UE, prevăzând în același timp alinierea progresivă la acquis-ul relevant al UE.

Deși au fost întreprinse unele lucrări pregătitoare, este nevoie de eforturi considerabile, însoțite de sprijin politic și financiar, pentru a alinia legislația Republicii Moldova la acquis-ul UE în domeniul *mediului și al politicilor climatice*. Vor fi necesare reforme semnificative în vederea îndeplinirii obiectivelor Pactului verde european⁷. Există și alte domenii în care apropierea de acquis-ul UE este încă limitată, cum ar fi *energia*. Apartenența Republicii Moldova la Comunitatea Energiei sprijină adoptarea reformelor necesare pe piața energiei, principalele priorități fiind separarea și certificarea operatorilor de sisteme de transport de energie electrică și gaze. Dialogul strategic la nivel înalt cu Republica Moldova privind energia, lansat în 2021, a contribuit la accelerarea transformării rețelei energetice a Republicii Moldova și la asigurarea securității aprovizionării pe termen scurt prin diversificarea surselor de energie în conformitate cu Planul REPowerEU. Dialogul oferă o platformă pentru a consolida punerea în aplicare a acquis-ului UE în direcția tranziției verzi și a neutralității climatice. Acesta permite, de asemenea, acoperirea acquis-ului UE mai recent care nu este inclus în Acordul de asociere, precum și a aspectelor financiare și de guvernanță necesare pentru punerea în aplicare a acestuia.

Clusterul „**resurse, agricultură și coeziune**” include capitolele acquis-ului legate de *agricultură și dezvoltare rurală, siguranța alimentară, politica veterinară și fitosanitară, pescuit, politica regională și coordonarea instrumentelor structurale, precum și dispozițiile financiare și bugetare*. Republica Moldova a obținut rezultate deosebit de bune în ceea ce privește *agricultura și dezvoltarea rurală*, domeniu în care a pus în aplicare o parte substanțială a acquis-ului UE în ceea ce privește politica în materie de calitate, agricultura ecologică, standardele de comercializare, produsele, fructele și legumele și standardele de comercializare pentru produsele de origine animală. Țara a început să pună în aplicare unele mecanisme esențiale pentru *politica regională*.

Apropierea de acquis în domeniul *siguranței alimentare și al politicii veterinare și fitosanitare* este limitată.

Clusterul „**relații externe**” conține capitolele legate de *relațiile externe și de politica externă, de securitate și de apărare*. În ceea ce privește **pozițiile de politică externă și de securitate comună a UE**, rata de aliniere la declarațiile relevante făcute de Înalțul Reprezentant în numele UE și la deciziile Consiliului a fost de 62 % în 2021 (2020: 68 %; 2019: 80 %; 2018: 72 %, 2017: 69 %). În martie 2022 a fost lansat un dialog politic și de securitate la nivel înalt cu Republica Moldova, pentru a completa schimburile periodice din cadrul Consiliului de asociere și pentru a promova în continuare convergența treptată în chestiuni de politică externă și de securitate. Republica Moldova contribuie la misiunile din cadrul **politicii de securitate și apărare comune**, iar din septembrie 2020 a detașat un reprezentant militar în cadrul Misiunii UE de instruire militară din Mali. Este necesar să se consolideze și mai mult cooperarea în domeniul politicii de securitate și apărare comune și să se amelioreze convergența Republicii Moldova cu politica externă și de securitate comună, inclusiv cu privire la toate pozițiile UE.

4. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Republica Moldova este o democrație parlamentară care a lansat recent o agendă solidă de reforme, în pofida unei serii de crize exogene. Caracterul parlamentar al democrației a fost

⁷ COM(2019) 640 final.

confirmat de recente alegeri competitive la nivel parlamentar și prezidențial. Cadrul juridic și constituțional al țării corespunde în mare măsură standardelor europene și internaționale. A fost instituit cadrul pentru o administrație publică modernă, care include mecanisme de elaborare și coordonare a politicilor, iar guvernul a înregistrat progrese în ceea ce privește gestionarea finanțelor publice. Trebuie asigurate capacități instituționale și ale administrației publice adecvate pentru elaborarea de politici, asigurarea respectării legislației și punerea în aplicare a politicilor. După fraudă bancară din 2014, Republica Moldova a întreprins o revizuire majoră a sistemului său de justiție și a sistemului anticorupție. Țara a luat măsuri decisive în ceea ce privește reforma justiției, efectuând inclusiv reforme constituționale pentru a consolida funcționarea sistemului judiciar, care necesită în continuare îmbunătățiri în ceea ce privește transparența, integritatea și responsabilitatea. De asemenea, în ceea ce privește combaterea corupției, care rămâne un motiv serios de îngrijorare, instituțiile specializate în combaterea corupției funcționează, dar sunt necesare eforturi suplimentare pentru a aduce cazurile de corupție în fața instanțelor și pentru a le urmări penal în mod eficient. Cadrul privind drepturile fundamentale și libertatea de exprimare respectă, în general, standardele europene și internaționale. Republica Moldova a înregistrat progrese importante în ceea ce privește libertatea mass-mediei, în pofida concentrării mass-mediei sale și a finanțării opace. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru a asigura accesul la informațiile de interes public și pentru a proteja independența jurnaliștilor. În general, în ceea ce privește **criteriile politice**, Republica Moldova dispune de o bază solidă care îi permite să realizeze stabilitatea instituțiilor care garantează democrația, statul de drept, drepturile omului și respectarea și protecția minorităților.

În ceea ce privește **criteriile economice**, Republica Moldova a urmărit politici macroeconomice rezonabil de solide, a consolidat semnificativ stabilitatea sectorului financiar și a îmbunătățit mediul de afaceri. Republica Moldova trebuie să abordeze lipsa de eficiență pentru a atrage mai multe investiții private străine și pentru a consolida investițiile publice și private în infrastructura strategică, educație și inovare. Domeniile-cheie pentru îmbunătățirea funcționării economiei sale de piață includ, de asemenea, reducerea corupției și continuarea reformelor în domeniul justiției, asigurarea respectării dreptului la proprietate, continuarea dezvoltării unui mediu de afaceri mai dinamic, precum și o mai bună reformă corporativă a guvernantei sectorului întreprinderilor de stat în vederea reducerii dimensiunii acestuia. De asemenea, sunt necesare îmbunătățiri în ceea ce privește securitatea energetică, pentru a reduce intensitatea energetică a economiei și a societății. În plus, capacitatea acestei țări de a face față presiunii concurențiale din UE va depinde de o piață a forței de muncă mai solidă și mai diversificată și de reducerea exodului forței de muncă, îmbunătățind potențialul de creștere și competitivitatea externă a Republicii Moldova.

În ceea ce privește **capacitatea de îndeplinire a obligațiilor care decurg din calitatea de stat membru**, din 2016 Republica Moldova ia măsuri de punere în aplicare a Acordului de asociere UE-Republica Moldova, inclusiv a unei zone de liber schimb aprofundate și cuprinzătoare (AA/DFCTA). Aceste acorduri reflectă deja o parte semnificativă a acquis-ului UE, iar Republica Moldova a efectuat treptat procesul de aliniere în multe capitole și are un bilanț satisfăcător în ceea ce privește punerea în aplicare, însă acest proces este mai avansat în unele sectoare decât în altele. În ansamblu, Republica Moldova a stabilit o bază solidă pentru continuarea alinierii.

Republica Moldova este un stat european care s-a angajat să respecte și să promoveze valorile pe care se întemeiază Uniunea Europeană. Prin urmare, Comisia recomandă Consiliului să ofere Republicii Moldova **perspectiva de a deveni stat membru** al Uniunii Europene.

Comisia recomandă ca Republicii Moldova să i se acorde **statutul de țară candidată**, înțelegându-se faptul că se vor lua următoarele măsuri:

- finalizarea etapelor esențiale ale reformei cuprinzătoare a sistemului de justiție, lansată recent, în toate instituțiile din cadrul lanțurilor de justiție și de urmărire penală, pentru a asigura independența, integritatea, eficiența, asumarea răspunderii și transparența acestora, inclusiv prin utilizarea eficientă a verificării activelor și a supravegherii democratice eficace; în special, ocuparea tuturor posturilor vacante rămase în cadrul Consiliului Suprem al Magistraturii și în cadrul organelor sale specializate;
- în toate aceste domenii, remedierea deficiențelor identificate de OSCE/ODIHR și de Consiliul Europei/Comisia de la Veneția;
- îndeplinirea angajamentului de a combate corupția la toate nivelurile prin luarea de măsuri decisive în direcția unor anchete proactive și eficiente, precum și prin obținerea unui bilanț credibil al urmăririlor penale și al condamnărilor; creșterea substanțială a gradului de aplicare a recomandărilor Centrului Național Anticorupție;
- transpunerea în practică a angajamentului de „dezoligarhizare” prin eliminarea influenței excesive a intereselor private în viața economică, politică și publică;
- consolidarea luptei împotriva criminalității organizate, pe baza unor evaluări detaliate ale amenințărilor, a unei cooperări sporite cu partenerii regionali, din UE și internaționali și a unei mai bune coordonări a autorităților de aplicare a legii; în special, instituirea unui pachet legislativ privind recuperarea activelor și a unui cadru cuprinzător pentru combaterea criminalității financiare și a spălării banilor, asigurând conformitatea legislației privind combaterea spălării banilor cu standardele Grupului de Acțiune Financiară Internațională (GAFI);
- îmbunătățirea capacității de a realiza reforme și de a furniza servicii publice de calitate, inclusiv prin accelerarea implementării reformei administrației publice; evaluarea și actualizarea strategiei de reformă a administrației publice;
- finalizarea reformei managementului finanțelor publice, inclusiv îmbunătățirea achizițiilor publice la toate nivelurile de guvernare;
- creșterea implicării societății civile în procesele decizionale de la toate nivelurile;
- consolidarea protecției drepturilor omului, în special în cazul grupurilor vulnerabile, și punerea în aplicare a angajamentelor de a consolida egalitatea de gen și de a combate violența împotriva femeilor;

Comisia va monitoriza progresele înregistrate de Republica Moldova în ceea ce privește îndeplinirea acestor măsuri și va prezenta un raport tematic, împreună cu o **evaluare detaliată** a acestei țări, până la sfârșitul anului 2022.

Procesul de aderare se bazează în continuare pe **criterii și condiții stabilite**. Acest lucru permite oricărei țări implicate în procesul de aderare să progreseze pe baza meritelor proprii, dar demersurile în vederea aderării la UE pot fi, de asemenea, inversate în cazul în care condițiile de bază nu mai sunt îndeplinite.